

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 2015

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΤΑΞΗ: Α΄

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 ΩΡΕΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΜΑΘΗΤΗ/ΤΡΙΑΣ: -----ΤΜΗΜΑ: -----

Βαθμός: -----

Υπογραφή: -----

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 10.06.15

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΞΙ (6) ΣΕΛΙΔΕΣ ΚΑΙ ΘΑ ΠΑΡΑΔΟΘΕΙ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΑ ΦΥΛΛΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ.

ΟΔΗΓΙΕΣ:

1. Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από δύο (2) μέρη. Να απαντήσετε σε ΟΛΑ τα μέρη και σε ΟΛΑ τα ερωτήματα.
 2. Τα ερωτήματα να απαντηθούν στα φύλλα απάντησης και όχι στο εξεταστικό δοκίμιο.
 3. Απαγορεύεται αυστηρά η χρήση διορθωτικού υγρού.
-

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 6)

Πρώτο Κείμενο:

Η βία στον σχολικό χώρο και ο ρόλος του εκπαιδευτικού
ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΠΑΙΔΙ & ΣΧΟΛΕΙΟ
15/09/2014
(Διασκευή)

Από τη Νίκη Γκατζέλια, Σύμβουλο Ψυχικής Υγείας

Η βία και η επιθετικότητα αποτελούν εκδηλώσεις της ανθρώπινης συμπεριφοράς που παρατηρούνται από την παιδική ακόμη ηλικία και συνιστούν ένα άξιο προσοχής κοινωνικό φαινόμενο. Έτσι και το παιδί χρησιμοποιεί την επιθετικότητα ως μέσο για την επίτευξη κάποιας επιθυμίας του ή προκειμένου να μιμηθεί επιθετικά πρότυπα.

Ειδικότερα, η βίαιη συμπεριφορά στο σχολικό χώρο είναι ένα φαινόμενο που προκαλεί την ανησυχία γονέων και εκπαιδευτικών και εκδηλώνεται από κάποιους μαθητές με αποδέκτες τους συμμαθητές τους, τους εκπαιδευτικούς ή τη σχολική περιουσία. Η επιθετική συμπεριφορά που εκδηλώνεται στο σχολικό χώρο έχει σχέση με τις αλληλεπιδράσεις των παιδιών μεταξύ τους, με τις πιέσεις, το άγχος και την αγωνία που μερικά παιδιά εισπράττουν από το πρόγραμμα και τον τρόπο λειτουργίας του σχολείου.

Τα παιδιά που αντιμετωπίζουν προβλήματα επιθετικής συμπεριφοράς χαρακτηρίζονται από ανυπακοή, έλλειψη συνεργατικής διάθεσης, αρνητισμό ως προς τις απαιτήσεις και τους κανόνες του σχολείου, απάθεια, αντιδραστική και προκλητική συμπεριφορά προς άτομα που κατέχουν εξουσία. Ακόμη, τα επιθετικά παιδιά αδυνατούν να διατηρήσουν την ψυχραιμία τους και λένε συχνά ψέματα. Ο εκφοβισμός εκδηλώνεται είτε με άμεση επίθεση προς το αδύναμο παιδί, είτε έμμεσα με την απομόνωση και τον αποκλεισμό του. Οι αποδέκτες του εκφοβισμού είναι συνήθως αδύναμα παιδιά, που δυσκολεύονται να προστατεύσουν τον εαυτό τους, νιώθουν ανασφάλεια και άγχος, έχουν ελάχιστους φίλους και, κατά κύριο λόγο, δεν είναι επιθετικά.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού εδώ είναι πολύτιμος καθώς εκείνος οφείλει να βοηθήσει το επιθετικό και βίαιο παιδί. Η συνεργασία του εκπαιδευτικού με το επιθετικό παιδί είναι το παν και η ικανότητα του πρώτου να δείχνει κατανόηση για την προβληματική συμπεριφορά του δεύτερου αποτελεί την ουσία της συνεργασίας για τη λύση του προβλήματος. Ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να βοηθήσει το παιδί να εκφράσει τα συναισθήματά του και να το μάθει να χαλαρώνει. Τέλος, το πιο σημαντικό βήμα είναι να βοηθήσει ο εκπαιδευτικός το παιδί να κατανοήσει το ίδιο το συναίσθημα που κρύβεται πίσω από την επιθετική συμπεριφορά και να του μάθει πως κάποιες συμπεριφορές απλώς δεν είναι αποδεκτές ενισχύοντας το παιδί, όταν εκδηλώνει αποδεκτές συμπεριφορές. Επιπροσθέτως, απαραίτητη κρίνεται η συνεργασία του εκπαιδευτικού με τους γονείς του επιθετικού παιδιού.

Το πιο ισχυρό μέτρο αντιμετώπισης της βίας και της επιθετικότητας στο σχολείο είναι η πρόληψη. Η πρόληψη επιτυγχάνεται μέσω της ενασχόλησης με τις ανάγκες και τα συναισθήματα του παιδιού, με τη παρατήρηση και την αλλαγή των προτύπων μίμησης που δίνουν στα παιδιά γονείς και εκπαιδευτικοί και την ενημέρωση των ενηλίκων γύρω από το κοινωνικό αυτό φαινόμενο που ταλανίζει τους σχολικούς χώρους. Η πρόγνωση του φαινομένου υποδεικνύει ότι τα επιθετικά παιδιά, εφόσον δεν συντελεστεί αποτελεσματική αντιμετώπιση και παρέμβαση στην συμπεριφορά τους, εξελίσσονται σε παραβατικούς εφήβους και εγκληματικούς ενήλικες. Η πρόληψη διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση του φαινομένου της επιθετικής συμπεριφοράς.

<http://psychografimata.com/2038/i-via-sto-scholiko-choro-ke-o-rol-os-tou-ekpedeftikou/>

Δεύτερο Κείμενο:

Ευρωπαϊκή Έρευνα για το φαινόμενο του Σχολικού Εκφοβισμού

Δεκέμβριος 2012

[Ο ρόλος των παριστάμενων θεατών σε περιστατικά σχολικού εκφοβισμού]

Στις περιπτώσεις σχολικού εκφοβισμού, το σημαντικότερο ρόλο, μετά απ' αυτόν του δράστη και του θύματος, διαδραματίζουν οι θεατές και μάρτυρες των περιστατικών αυτών.

Ως παριστάμενος ή μάρτυρας ενός τέτοιου περιστατικού θεωρείται εκείνος, που χωρίς να είναι θύμα ή δράστης εκφοβισμού γνωρίζει ή παρακολουθεί το περιστατικό χωρίς να συμμετέχει ενεργά σε αυτό. Αν και ο θεατής ή μάρτυρας τέτοιων περιστατικών δεν εμπλέκεται άμεσα, μπορεί ωστόσο, να επηρεάσει και να εμπλακεί έμμεσα κυρίως σε συναισθηματικό επίπεδο. Σε έρευνα των Cullingford και Brown (1995), οι μισοί μαθητές που συμμετείχαν ομολόγησαν ότι έχουν υπάρξει μάρτυρες τέτοιων περιστατικών. Αναφορικά με το ρόλο τους:

α Γνωρίζουν τι συμβαίνει, ποιοι εμπλέκονται ως θύματα ή δράστες αλλά δεν παρεμβαίνουν.

β Επιθυμούν να συμβάλουν στην τιμωρία των δραστών και να επιδείξουν με τον τρόπο αυτό τη δική τους δύναμη. Προκειμένου να πετύχουν το στόχο αυτό, υιοθετούν μεθόδους που επιβεβαιώνουν ότι η επιθετικότητα και η άσκηση εξουσίας αποτελούν ισχυρό όπλο.

γ. Αποδυναμώνουν τα θύματα, λειτουργώντας ως "διασώστες", εκδηλώνοντας υπερπροστατευτική συμπεριφορά.

δ. Αν και γνωρίζουν τη σημαντικότητα των συνεπειών του περιστατικού στην ψυχολογία, τα συναισθήματα και την καθημερινότητα του θύματος, αλλά και του ευρύτερου σχολικού περιβάλλοντος, παραμένουν αδρανείς (Lee, 1996).

Η δραστηριοποίηση ενός θεατή είναι δυνατόν να επηρεάσει την έκβαση του συμβάντος υπέρ ή κατά του θύματος ή του δράστη, ανάλογα με τη στάση και τη θέση που θα λάβει απέναντι στο περιστατικό. Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ποια στοιχεία επηρεάζουν τα άτομα να λειτουργήσουν ως "θετικοί" αυτόπτες μάρτυρες, δηλαδή να λειτουργήσουν με θετικό τρόπο απέναντι στα θύματα.

http://www.e-abc.eu/files/1/PDF/Research/School_Bullying_Greek.pdf

1. Ερωτήσεις Κατανόησης:

α) Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των παιδιών που εκδηλώνουν προβλήματα επιθετικής συμπεριφοράς, όπως αυτά παρουσιάζονται στο πρώτο κείμενο; Να γράψετε τέσσερα (4) χαρακτηριστικά.

(μον. 1)

β) Τα δύο κείμενα αναφέρονται στο θέμα της επιθετικής συμπεριφοράς ορισμένων μαθητών στα σχολεία. Ποιος είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην επίλυση του προβλήματος, όπως παρουσιάζεται στο πρώτο κείμενο; Ποιος είναι ο ρόλος των άλλων παιδιών, όπως παρουσιάζεται στο δεύτερο κείμενο;

(μον. 1)

2. Οργάνωση κειμένου:

α) Να εντοπίσετε και να γράψετε τα δομικά στοιχεία της τελευταίας παραγράφου του πρώτου κειμένου.

(μον. 0,75)

β) Το πρώτο κείμενο συνοδεύεται από εικόνα. Πώς ονομάζεται το είδος αυτού του κειμένου;

(μον. 0,25)

3. Μορφοσυντακτικά Φαινόμενα:

α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους πιο κάτω υπογραμμισμένους όρους της πρότασης.

- I. Η δραστηριοποίηση ενός θεατή είναι δυνατόν να επηρεάσει την έκβαση του συμβάντος.
- II. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού εδώ είναι πολύτιμος.

(μον. 0,5)

β) Να αναγνωρίσετε τις πιο κάτω προτάσεις ως προς τα συστατικά (τη δομή) τους: *απλή, σύνθετη, επαυξημένη, ελλειπτική*.

- I. Η επιθετική συμπεριφορά ανησυχεί τις σχολικές μονάδες.
- II. Αποκαρδιωτικές οι έρευνες!

(μον. 0,5)

γ) Να τοποθετήσετε την υπογραμμισμένη φράση του πρώτου κειμένου στον αόριστο και ακολούθως στον μέλλοντα διαρκείας (εξακολουθητικό).

«Επιπροσθέτως, απαραίτητη κρίνεται η συνεργασία του εκπαιδευτικού με τους γονείς του επιθετικού παιδιού».

(μον. 0,5)

δ) Να τοποθετήσετε τις πιο κάτω φράσεις στον αντίθετο αριθμό:

- I. Έλλειψη διάθεσης
- II. Βίαιη συμπεριφορά

(μον. 0,5)

4. Λεξιλογικές Ασκήσεις:

«βοηθώ», «χαλαρώνω»

Να γράψετε δύο (2) παράγωγες λέξεις (ένα ουσιαστικό και ένα επίθετο) για κάθε ρήμα από τα πιο πάνω.

(μον. 1)

Η βία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που συναντούμε στον σχολικό χώρο. Να αναλύσετε τις αρνητικές συνέπειες του φαινομένου για τους μαθητές και το σχολικό περιβάλλον σ' ένα άρθρο 220-250 λέξεων, το οποίο πρόκειται να δημοσιευθεί στο σχολικό περιοδικό. Να αναλυθούν τουλάχιστο τρεις (3) αρνητικές συνέπειες του φαινομένου.

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 6)****ΚΕΙΜΕΝΑ:****Πρώτο απόσπασμα:****Ο γυρισμός του ξενιτεμένου (διδαγμένο)**

Ερόδισε η ανατολή και ξημερώνει η δύση,
γλυκοχαράζουν τα βουνά κι αυγερινός τραβιέται,
παν τα πουλάκια στις βοσκές κι οι όμορφες στη βρύση,
βγαίνω κι εγώ κι ο μαύρος μου, με τα λαγωνικά μου,
βρίσκω μια κόρη που 'πλενε σε μαρμαρένια γούρνα,
τη χαιρετώ δε μου μιλεί, της κρένω δε μου κρένει:
– Κόρη για βγάλε μας νερό, την καλή μοίρα νά 'χεις,
να πω κι εγώ κι ο μαύρος μου και τα λαγωνικά μου...
Σαράντα σίκλους έβγαλε, στα μάτια δεν την είδα,
κι απάνω στους σαρανταδυό τη βλέπω δακρυσμένη:
– Γιατί δακρύζεις, λυγερή, και βαριαναστενάζεις;
Μήνα πεινάς, μήνα διψάς, μην έχεις κακή μάνα;
Μήτε πεινώ, μήτε διψώ, μήτ' έχω κακή μάνα·
ξένε μου, κι αν εδάκρυσσες, κι αν βαριαναστενάζω,
τον άντρα 'χω στην ξενιτιάν εδώ και δέκα χρόνους,
κι ακόμα τρεις τον καρτερώ, πέντε τον παντηχαίνω,
κι απέ θα κόψω τα μαλλιά, καλόγρια θένα γένω,
θα πάω στα έρημα βουνά να στήσω μοναστήρι,
εκειόν να τρώει η ξενιτιά, κι εμέ τα μαύρα ράσα...
– Κόρη, ο καλός σου επέθανε, κόρη, ο καλός σου εχάθη
κι εγώ παπάδες πλέρωσα, κι είπε να με πλερώσεις,
του έδωκα κι ένα φιλί, κι είπε να μου το δώσεις.
– Αν τους παπάδες πλέρωσες, διπλά να σε πλερώσω,
κι αν έκανες τα κόλλυβα, διπλά να σου τα δώσω,
όμως εκείνο το φιλί, τρέχα και γύρευέ το!
– Κόρη μ' εγώ είμ' ο άντρας σου, εγώ 'μαι κι ο καλός σου.
– Πες μου σημάδια του σπιτιού, και τότε σε πιστεύω...
– Έχεις μηλιά στην πόρτα σου και κλήμα στην αυλή σου,
κι έχεις και με τα χέρια σου μια λεϊμονιά φυτέψει.
– Κάποιος κακός μου γείτονας σου τά 'πε και τα ξέρεις·
πες μου σουσούμια του κορμιού, και τότε σε πιστεύω.
– Έχεις ελιά στα στήθη σου, κι ελιά στην αμασκάλη,
κι ανάμεσα στον κόρφο σου τ' αντρός σου φυλαχτάρι.
– Ξένε μ' εσύ είσ' ο άντρας μου, εσύ είσαι κι ο καλός μου.

Άγις Θέρος, *Δημοτικά Τραγούδια*, Ο Φοίβος, Αθήνα, χ.χ.

Δεύτερο απόσπασμα:

[Αληθινό παραμύθι], Αργύρη Εφταλιώτη (αδίδακτο)

Ταξίδευα τις προάλλες από το νησί μας στην Πόλη. Σαν βρίσκουμαι σε ταξίδι, θέλω να ρωτώ και να μαθαίνω μαζί με ποιους ταξιδεύω. Το βαπόρι μας πολλούς επιβάτες δεν είχε, μα σαν αγγίξαμε στη βορινή πόλη του νησιού, ανέβηκε κάποιος, που μου φάνηκε σαν παράξενος. Φράγκικο* ήθος*, φράγκικοι τρόποι, ως και περπατηξιά φράγκικη. Κι ωστόσο τον αχόρταγο το βαρκάρη του τότε στόλιζε με καθάρια ρωμαίικα!* [...]

Σαν ξεκίνησε το βαπόρι, τότε σιμώνω *, τότε χαιρετώ, κι ανοίγω ομιλίες μαζί του.

-Και πούθε είστε; Του λέγω.

-Από το μέρος που με είδατε να μισεύω *.

-Και για που, αν θέλει ο Θεός;

-Για την Ευρώπη. Πέρασα εκεί τη νιότη μου όλη. Ήρθα να δω τους δικούς μου και τώρα γυρίζω πίσω. [...]

Ήτανε μεγάλη και πολυπαθιασμένη η ιστορία του. Με παρακάλεσε όμως να μη την ξαναπώ κανενός, εξόν αυτό το μικρό μέρος που θα σας διηγηθώ τώρα:

-΄Εφυγ' από το νησί μας μικρός. Κι ίσια στα μακρινά τα ξένα. ΄Ισια στην Ευρώπη [...] Στα είκοσι τα χρόνια [...] Ξύπνησε η καρδιά μου, ξύπνησ' ο νους μου, όλα μου ξύπνησαν και πατρίδα ζητούσαν.

Παίρνω το βαπόρι κι ίσια κάτω κατά τα νησιά μας. Τα βρήκα όλα στον τόπο τους! Όλα γελούσαν ακόμα, καθώς που γελούσαν τότε που με κατευόδωναν *. Κι ο ήλιος, σαν να' ξερε κι αυτός το τι υπόφερε η ράχη μου εκεί απάνω, δώσ' του και μου τη ζέσταινε, ώσπου μούδιαζα από την ευχαρίστηση. [...]

Από μέσα μου όμως με βασάνιζε βαριά συλλογή. Συλλογιούνται κι έλεγα πώς ν' ανταμώσει άνθρωπος μάνα ύστερ' από τόσα χρόνια, παίξε γέλασε δεν είναι, και πως χρειάζεται δω θάρρος και θάρρος, να μην πάθει τίποτις κι η γριά. Πήρα λοιπόν τον αέρα που παίρνουν οι μεθυσμένοι, σαν θέλουνε να δείξουν πώς δε μέθυσαν τάχα. Περπατούσα γερά και χτυπούσα το ραβδί μου κάτω μ' απόφαση. Η καημένη η γριά μου έλεγε κατόπι πως και κείνη την ίδια την απόφαση πολεμούσε να κάμει. Κι έτσι βρεθήκαμ' άξαφνα ο ένας αντίκρυ στον άλλονα! Σε μια στιγμή ακουμπήσανε τα δυο πρόσωπα το ένα στ' αλλουνού τον ώμο. Λέξη δεν άκουγες. Παραστεκότανε σαράντα ως πενήντα δικοί και φίλοι, με μια κατάνυξη, σαν να' βλέπαν ιερό μυστήριο. Κι ήταν το ιερότερο μυστήριο της ζωής μου, γιατί ένα φιλί μού σφούγγιζε μιας αλάκερης ζωής αμαρτίες! [...]

Λεξιλόγιο:

Φράγκικο: ευρωπαϊκό, **ήθος:** χαρακτήρας, **τον στόλιζε με καθάρια ρωμαίικα:** τον ύβριζε,

σιμώνω: πλησιάζω, **μισεύω:** ξενιτεύομαι, **κατευόδωναν:** ξεπροβόδιζαν (συνόδευαν που έφευγε)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

Να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν, αφού μελετήσετε και αντιπαραβάλετε τα δύο (2) λογοτεχνικά κείμενα που σας δίνονται πιο πάνω:

1. α) Σε ποιο πρόσωπο γίνεται η αφήγηση της ιστορίας του δεύτερου κειμένου; (μον. 0,5)
β) Ποια είναι η σχέση του αφηγητή της ιστορίας του δεύτερου κειμένου με τον πρωταγωνιστή της ιστορίας που αφηγείται; (μον. 0,5)

2. Ποιο είναι το κοινό θέμα των δύο αποσπασμάτων; Να εξηγήσετε.

(μον. 1)

3. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τέσσερα (4) χαρακτηριστικά στοιχεία των δημοτικών τραγουδιών, όπως αυτά παρουσιάζονται στο πρώτο απόσπασμα. Να κάνετε αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους.

(μον. 2)

4. Ποια πρόσωπα φαίνεται να υποφέρουν και στα δύο αποσπάσματα; Να εξηγήσετε την απάντησή σας με αναφορές σε συγκεκριμένα χωρία και από τα δύο αποσπάσματα.

(μον. 2)

Η Διευθύντρια

Ζωή Οδυσσέως Πολυδώρου